

Robert Szczesniak: Zniszczenie pomnika Chopina w 1940 r.

Pomysł postawienia pomnika wybitnemu kompozytorowi pojawił się w 1876 r. wśród członków Warszawskiego Towarzystwa Muzycznego. Jednak ideę tę zaczęto realizować dopiero w 1901 r., kiedy car Mikołaj II wyraził ustną zgodę na utworzenie Komitetu Budowy Pomnika Fryderyka Chopina w Warszawie, który powstał rok później.

[Kultura Okupacja niemiecka](#)

31.05

Fragment pomnika Chopina po jego wysadzeniu, 31 maja 1940 r., Archiwum rodzinne: Janusz Kaźmierczak (fot. z zasobu IPN)

Po wielu latach dyskusji, publicznych polemik i bojów z carskimi urzędnikami, w 1914 r. przystąpiono do realizacji projektu, przygotowanego przez Wacława Szymanowskiego (rzeźba) i Franciszka Mączyńskiego (opracowanie architektoniczne), ale prace przerwano po wybuchu I wojny światowej.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości powrócono do koncepcji budowy monumentu. Pomnik Fryderyka Chopina został odsłonięty w warszawskich Łazienkach 14 listopada 1926 r.

Pod mieczem Damoklesa

Kampanię wrześniową pomnik przetrwał w stanie nienaruszonym. Jednak w związku z wyborem Belwederu na warszawską rezydencję generalnego gubernatora Hansa Franka, sąsiadujące z nim Łazienki zostały przez władze niemieckie zamknięte, co odcięło warszawiakom dostęp do

pomnika.

W kwietniu 1940 r. Hans Frank wydał odezwę, wzywającą do zbiórki metali na terenie Generalnego Gubernatorstwa na potrzeby zbrojeniowe armii niemieckiej. Jedną z pierwszych ofiar tej odezwy był właśnie pomnik Chopina.

Nim władze miejskie zdołały zareagować, Hans Frank wydał polecenie zniszczenia pomnika, twierdząc, że jest brzydki i psuje wygląd Łazienek.

Zacieranie kultury

31 maja 1940 r., szesnastotonowa, odlana z brązu, rzeźba została wysadzona, a następnie pocięta na mniejsze kawałki i koleją wywieziona do hut III Rzeszy. W Łowiczu, gdzie pociąg się zatrzymał, przypadkowy świadek sfotografował platformę kolejową (lorę), na której znajdowała się m.in. głowa posągu.

O tym, że wysadzenie pomnika nastąpiło nie tylko ze względów estetycznych, świadczy fakt, że Niemcy jednocześnie przystąpili do niszczenia jego kopii i zebranej w polskich muzeach dokumentacji.

Dodać należy, że kwietniowa odezwa Hansa Franka była sygnałem do skoordynowanej akcji niszczenia pomników na terenie GG oraz do rozpoczęcia kolejnego etapu unicestwiania polskiej kultury. Pod koniec 1940 r. władze okupacyjne przesłały do Zarządu Miasta Warszawy pismo z poleceniem usunięcia innych warszawskich pomników, m.in. Adama Mickiewicza i ks. Józefa Poniatowskiego, i przekazania ich na złom. Dzięki ogromnemu zaangażowaniu i często skomplikowanym zabiegom warszawskiego ratusza, niemal wszystkie przetrwały do wybuchu Powstania Warszawskiego.

Wyzwanie odtworzenia

Po zakończeniu wojny odbudowa pomnika w jego pierwotnej wersji wydawała się oczywista. Problemem podstawowym był brak odpowiedniego modelu. Przez kilka lat wielu wybitnych artystów i architektów prowadziło żmudne prace rekonstrukcyjne. Przykładowo, architekt Leon Suzin, na podstawie odnalezionych miniatur i ocalałych szkiców oraz przedwojennych zdjęć, dokonał analizy fotogrametrycznej posągu. Analiza ta posłużyła następnie do przygotowania modelu odlewu w skali 1:1.

Ostatecznie, 11 maja 1958 r., pomnik Fryderyka Chopina ponownie stanął w warszawskich Łazienkach.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Kultura, Okupacja niemiecka

Artykuł